

lahko prostora in tako mladiči starko pri sesanju ščipajo in grizejo. To pa starko tako hudo zaboli, da velikih bolečin popolnoma zbesni in se do cela spozabi. Zgrabi toraj lastne mladiče, jih razmesari in potem poje. Da se tedaj kaj takega ne zgodi, je treba mladičem brž po rojstvu mlečne kočnike podreti. Nekteri presičke in rivec starki tudi z brinovcem pomažejo, kar pre morivnost stare svinje zaduši. Nekteri vlivajo stari svinji, brž ko je povrgla, tekočino v uho, ki obstoji iz 1—3 delov opiuma, in 10—12 delov kastrovca (Kampfergeist). Ta tekočina staro svinjo v nekašno dremljivico zaziblje, med katero mladiči brez skrbi pri starki sesati početi smejo.

M. Kako se da iz mladik sklepati na sad. Ako imajo mlada gruševa drevesca gladke in rudečkaste mladike, tako to kaže na sočnati sad, tista drevesca pa, ki kažejo bolj kosmate zelenkaste mladike, prinašajo sad bolj močnatnega suhega krhkega mesa. Pri jablanicah kažejo kosmate mladike na kisel, gladke pa na sladek sad.

Dopisi.

Iz mahrenberškega okraja. (Izgleden e. k. okrajni glavar — čuden avstrijski župan — trmast učitelj — smešnica.) Nedavno bili so novi župani in svetovalci v Mahrenberg sklicani, kder so zvestobo obljubili cesarju, to pa pred e. k. okrajnim glavarjem blag. gosp. Rupnik-om. Pri tej priliki je g. glavar slovenski razlagal zbranim moževom važnejše dolžnosti lastnega pa tudi jim naloženega področja. Sprožil je tudi misel, da utegne županom nastaviti posebnih dnij, ob katerih bodo mogli prihajati in dobivati na razna vprašanja potrebnih jim odgovorov in pojasnil. To se nam zdi jako praktično. Zlasti mladim županom bi kaj takega bilo na veliko korist, ker bi se hitro privadili rednemu poslovanju županskemu. Želeti pa je prav močno, da začne okrajna glavarstva enkrat redno uradovati v domačem, slovenskem jeziku, se vé lahko razumljivem in mogoče priprostem. To zahteva uže ves namen upravne gosposke. Ona ima skrbeti, da se povsod postavno ravna, zakoni in zaukazi cesarski izvršujejo. Konečno se to in zvečinoma vrši s pomočjo županov. Ali v to svrho je treba, da se županom vse dovolj razumljivo dopove in razloži, kar je pri nas le v domačem, slovenskem jeziku mogoče. — Poznal sem župana, ki je pred nekaterimi letmi tudi hodil v Mahrenberg cesarju zvestobe obljubljal. Nekokrat našel sem ga v krčmi, kder je očitno djal: „Goriško, Trst, Dalmacija in južno Tirolsko ima italijanskih prebivalcev in torej bi te dežele kazalo Italiji pridjati“. Na to mu je barusast prusak besedo presekala rekoč: „ne, Trst je nemšk in se ima Nemčiji priklopiti“. Kako sta se porazumila, tega ne vem, to pa rečem, da me je v srce zabolelo in si nikakor nisem mogel razložiti, kako zamore našemu

avstrijskemu cesarju kdo zvestobo obljubiti in potem očitno govoriti za odcapljenje dežel od našega cesarstva? Ali bi ne kazalo, ko bi taki ljudje, ki za Italijo in Nemčijo gorijo, pobrali šila in kopita in odšli, kamor jih srce teži? — V zadnjem „Slov. Gosp.“ sem bral, kako se mesta in trgi potegujejo za Sletno šolanje, ker jim itak kmetje pomagajo šole plačevati. Nekega učitelja v našem okraji moralo je to nemilo piknoti, ker je razlagal, da kmetje za šolo ničesar ne plačujejo, ampak le mesta, trgi in fabrike. No, ko bi kmetje ne vedeli, kdo ogromno večino šolskih stroškov plačuje sedaj, ko so šolnino odpravili in vse na „štibernski“ goldinar vrgli, pomnožene okrajne in deželne doklade bi jim dajale uže to dovolj občutiti. Dotični gosp. učitelj hodi vsak mesene po svojo plačo k davkarji, ki je res v trgu Mahrenbergu nastanjena. Ali je pa zavolj tega ves denar v njej samo iz trga, fabrik? — Srenjski predstojnik v Ribnici je oklical zahvalo vsem, ki so pomagali požar pri mesarji g. Puru gasiti. Eden izmed navzočih kmetov je pa djal: morebiti bo še se oklicalo, kako da naj vsak posestnik 3 dni prej, ko bo pri njem gorelo, naznani požar pri srenjskem predstojniku, da se brizgalnica pripravi. Toda mesar Pur v Ribnici bi moral naznani uže jeseni, da bo na zimo pri njem požar, da bi ne bili vode v brizgalnici pustili, ki je potem zamrznila. O predpustnem „balu“ je se uže poročalo v „Slov. Gosp.“ Dostavimo torej le še sledeče: zbrani nemškutarji in glažutarji so vedno upijali „hoch“ to pa tako blagozvučno, kakor da bi mecesnove grče ali krofe žagali. Nekdo vpraša, zakaj upijajo „hoch“ t. j. visoko? Sosed ga podučil: zato, ker bi radi imeli bolj visoko hišo, ki je pri krčmi, kder je bil glasoviti „bal“, brez nadstropja ter je — izba v njej prav nizka.

Iz Ljutomera. (Graška razstava) utegne koristiti našemu vinstvu pa tudi konjerejstvu, kakor nam je g. poslauec Kukovec bil razlagal pri zadnji seje naše kmetijske podružnice. Zastran vinstva nam treba, da bi prihranili svojim vinom dobro ime, katero je od nekda imelo. Ni zadosta, da gorice okopljemo in bratev opravimo, ampak moramo še misliti na umno kletarstvo. Ako enkrat naši vinorejci se naučijo in navadijo pametno in umno ravnavati z vinom v kletih, potem ni se kaj bojati, da bi naša vina zgubila vrednost, katero so v poprejšnjih časih imela. Umnega kletarstva pa se naučimo in dobro ime svojim vinom prihranimo, ako si napravimo v naši okolici razstavo za vino v malem svojem okraji, ravno tako, kakor imamo razstave za konje uže od nekda, in za govejo živino v najnovejšem času. Taka mala razstava za vino, ali prav za prav poskuševanje vin, naj bi se napravilo vsako leto dvakrat, po bratvi v novembru in spomladi meseca marcija ali aprila, kedar je vino uže zavrelo in pretočeno. Na ta način se bomo naučili razlikovati vina iz posameznih bregov, kakor tudi

lastnosti raznih vin. K temu se morejo pridružiti tudi sejmi za vino, in sicer jeseni. Pri omenjeni seji se je tudi napravilo prvo poskuševanje vin v malem, in se bode ponavljalo dne 4. aprila, na belo nedeljo popoldne ob 1. uri v realki v Ljutomeru. V ta namen naj prinesejo seboj vinorejci po eno flašico vina na poskus! Drugi naš gospodarski pridelek so konji. Pri toti veji gospodarstva se že več časa opazuje menje viden napredek. Zastran tega je nastal toraj jako živahen razgovor med zbranimi gospodarji in konjerejci. Nekateri so bili teh mislij, da krivo temu je to, da veliko prekupovalcev hodi v naš okraj, ki tukaj skupujejo najboljša in najmočnejša žrebeta in jih potem prodajajo na sosedno Magjarsko, kjer dorastejo in se potem kot izvrstni magjarski konji drago prodajajo. To je gola resnica. — Naši konjerejci so tožili sami sebe. Kdor pa spozna svoj pregrešek, ta se tudi lahko poboljša. Iz celega tega razgovora je prišlo na svitlo, da zviti Magjari znajo naša žrebeta dobro odgojiti; oni znajo, da so naši konji veliko vredni, ako se ž njimi umno ravna. Magjar ne pusti našega konja v hlevu zaprtega, ne krmi ga, da bi postal debel in lep za oko, ampak on ga da na pašo, preganja ga, da postane močen in žilav, ker vé, da to so lastnosti dobrega konja. Delajmo mi ravno tako, kakor naši sosedje na Ogerskem. Tako si bomo sami pomagali. Kar zmorejo naši konji, to smo že večkrat videli pri konjskih dirkah na Ovenu. Naši konji so toraj dobri, samo konjerejci morajo jih pametno odgojevati.

J. K.

Iz ljutomerskega okraja. (Gospodarske opazke). Letošnji nenavadno dolgi in hudi mraz (večidel 15—18° R.) bil nam je pri marsikterih kmečkih rečeh na škodo. V prvi vrsti so vinogradi, kder je vinska trta, zvečinoma mozler ali pošipon, hudo pozebla, tu in tam so rozge s trsom vred do tal poškodovane. Tudi mlada sadna drevesca so zelo trpela, med jabelčnimi sortami najbolj angleška zimska zlata parmena, rožmarin-jabelka, beli zimski kalvil, Harbertov kosmač, menje pa štajerski zimski mošansker in zimski beli tafet. Izmed brušek najbolj poškodovane so maslenke (Butterbirnen) najmanje normanska moštnarica, ki se zavaljo podlage visokim drevesom in zavaljo moštne trave za narejanje dobre hruškove tolkle ali hrušveca zelo priporoča. Razun oreha, ktereга tukaj na Murskem polji zavaljo njegove velike občutljivosti proti mrazu tako ne moremo uspešno gojiti, je zaspalo tudi precej sliv, breskev, marelic, dreves za lišp in brajd tudi setve. Sredi februarja se nam je silni mraz nekoliko zlomil. Nastopili so prav topli dnevi (+ 5—9° R.), potem je živo srebro zopet padlo do — 2° R. in 13. in 14. marca kazal je toplomer zopet — 5° R. in zemlja je bila precej močno zmrznena. Včeraj in danes je ozračje zopet mileje postalo, tako, da se gospodarska dela: pripravljanje njiv za ovseno setev, presajanje sadnih in drugih drevesc, rezitev in za-

četek prve kope lahko vršijo. Vendar smemo zadovoljni biti, da hladno vreme rast povsod zadržuje in pred majnikovim mrazovjem varuje. Tisti gospod, ki je pred nekoliko dnevi pravljico iztuhtal, da se je v grof Wurmbrandovem legu v Noršencih z drugimi drevesi vred tudi nek hrast podrl, v čegar votlem porobu se je za poln jerbas denarja našlo; si blagovoli po zaslužen darilo priti, drugače bi se utegnil opeči, ker smo ravno namenjeni najdene denarje razdeliti. Morda si je kdo nekda v tako nenavadno ustrojeno denarnico ta evenk shranil za stare zobe ali so ga Krucci pozabili?

Iz Koroškega. (Razne novosti.) Velika nesreča zgodila se je v Mostéh pri Celovci na črno nedeljo, ko je bil ondi sejem in v tamošnji krčmi veliko ljudij čez noč. Unel se je ogenj in požgal vse poslopje, tudi več ljudij je zgorelo. Tudi v Medgorjah bil je silen požar, pogorel je farovž, cerkva, zvonik in tudi 1 človek je smrt storil. — V Celovci stavijo mestnej cerkvi zvonik, stroškov bo 9955 fl. — V Arijah je 129 posestnikov združilo se in napravilo „zavarovalno zadrugo proti škodi po ognju“ s celó majhnimi vplačili. S tem so drage zavarovalnice odpravili, denar ostane doma, obresti in razpolaganje z glavnico imajo zavarovanci v lastnih rokah in so vendar proti škodi dobro zavarovani. To je res jako pametna naprava. Koliko milijonov goldinarjev gre iz žepov zavarovanih posestnikov v blagajnice raznih zavarovalnic, ki se na stroške drugih bogatijo? Blagi domoljub č. g. Andrej Einspieler je na to uže ljudi opozoril pred 10 letmi pa le č. g. M. Plahuta, župnik pri sv. Danijelu nad Bleiburgom, je skušal tako zavarovalno zadrugo napraviti — toda, čuda velika, slavna vlada mu predloženih pravil ni potrdila. — Vrlo uredovana „Kärntner Volksstimme“ objavlja zanimivo poročilo deželnih šolskih gospodov o tem, kako so novo šolsko postavo v raznih deželah izpeljevali. Vidi se iz poročila, da so jo le v mestih zamogli popolnem izvršiti, ne pa na kmetih. Poročilo pravi: „Česka: obiskovanje šol različno, 13 in 14letni učenci izostajajo, Moravska: največ zanemarjanja šole nahaja se pri najposlednjih letnikih, Slezija: 13. in 14. letnih učencev vedno menje: Spodnja Avstrija: okrajni in krajni šolski sveti želijo skrajšanja pri šolskem obiskovanju, Gornja Avstrija: 13letni učenci ne dohajajo redno; Štajerska: 13 in 14letni otroci v mestih in trgih obiskujejo šolo, a na kmetih se to nikakor prisiliti ne da. Koroška: zahajanje 13 in 14letnih učencev v šolo ni zadovoljno, Tirolska: po zimi še pride po nekateri 13 in 14letni otrok v šolo po letu pa ne itd. To je vendar jasen dokaz, da na kmetih šolanje ne kaže, ampak le v mestih in trgih, kder starši ne potrebujejo otrok toliko doma. — Prevalski nadučitelj ima čudno navado, da učitelje k „konferencam“ vabi vselej 10. uro dopoldne kakšne nedelje ali praznika ter tako te odvraca od službe božje. Tega niso samo učitelji zamerili, ampak tudi Prevalski pre-

bivalci ter so pri zadnji srenjski volitvi gospoda H. Thorinegga pošteno zvrgli!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Slovenci so po svojih zadnjih izvoljenih državnih poslancih velevažen uspeh dosegli, jedro slovenskega naroda blaga nam Kranjska dežela dobi prvokrat za namestnika cesarjevega ne kakega Nemca ali nemčurja, ampak od goriških Slovencev izvoljenega državnega poslanca g. Andreja Winklerja. Nemčurji se nad tem strašno jezijo, Slovenci pa veselijo. Na Kranjskem je nemčurjem oklenkalo za vselej. — Dosedanji kranjski predsednik cesarski je premeščen za c. kr. namestnika na Moravsko. Državni zbor odložen je do 6. aprila t. l. Nemški ustavaki so le na videž razcepljeni; v prašanjih zadevajajočih avstrijske Slovence in katoliške kristijane so vsi enih mislij: zatirati jih kolikor le mogoče. — Veselo je to, da nemški konservativci in slovenski, česki, moravski, šleski, gališki in dalmatinski poslanci trdneje skup držijo, nego so se nemčurji nadejali. To je liberalnim nemčurjem skala, ob katerej si bodo skrhali vse svoje slavonožrečne zobe in ubili svoje nemčurske glave. — Ogerski ministri so sami liberalci, a za njimi ne stojijo konservativci, ki bi deželo rešili strašnih nasledkov liberalnega gospodstva, ampak še hujši liberalci in rovarji in judje. Kako se bo to razmotalo, to še se niti misliti ne da. Zoper Slovence, Srbe, Hrvate, Rumune postopajo Magjari, kakor zoper živino, ki ima na magjarski mig pokorna biti. Hrvatje so pa vsakako po svojih sedanjih poslancih v državnem zboru buda-peštinskem glasovali za ministra in kalvina Tisza-ja, misleč, da so tako ravnali kot veleprebrisani državniki! Nam Slovencem se zdi, da se hrvatski poslanci jako varajo. Magjari so Slovanom sovražni, kakor Nemci in Turki. Slaboglasni prusak Schönerer drznil je se celo v osebo svitlega cesarja nasajati se, za kar je dobil od predsednika ukor v državnem zboru. Isti den pa je se zvršilo imenovanje slovenskega poslanca g. Winklerja za cesarjevega namestnika na Kranjskem in g. Kaline za namestnika na Moravskem. Vsled tega so prusaki močno poparjeni, zlasti v Ljubljani. Tukaj se pa sedaj Slovenci trdno pripravljajo na mestne volitve, da potisnejo zadnje nemčurje iz mestnega zastopa slovenske bele Ljubljanec. — Na Gališkem se izseljuje mnogo ljudi v Ameriko. — Ogerska dežela ni samo bogata Judov in ciganov, ampak tudi freimavrerjev; skoro vsako mesto ima uže svojo freimaurersko „ložo“ ali shodnico. — Novi hrvatski ban odpeljal je se v Budimpešto, da ondi pospešuje novo pogodbo Hrvatske z Ogersko in dožene združenje Krajine s slavonsko-hrvatskim kraljestvom, čemur se Magjari trdovratno upirajo. Prvi hrvatski vinski sejem v Zagrebu je se dobro obnesel. Mnogo kupcev je došlo. — Voj-

voda Württemberg je zopet v Sarajevo prišel in prevzel načelnništvo vlade bosensko-hercegovinske.

Vnanje države. Ruski car je francoskej vladi hudo zameril, da mu ta ni hotela izročiti juda Hartmanna, ki je v Moskvi železniški vlak z dinamitom razgal, da bi carja ubil; Hartmann je zbežal po morji na Francosko, kder je bil prejet a zopet izpuščen, akoravno je zločinstvo, pri katerem je 35 ljudi bilo usmrtenih, točno dokazano; car je takoj svojega poslanika kneza Orlova pozval iz Pariza domov. — Kako da so freimavrerji očetje nihilistom, to kaže nedavno objavljeno pismo, katero je znani italijanski rovar in bogokletnik Garibaldi pisal socialistu in nihilistu Piya-tu v Pariz: „prav imate, da hvalite Hartmanna in pravite, da morajo vsi kralji od prvega do zadnjega poginoti, da se osnuje občna socialistična republika, politično umorstvo je skrivnost revolucije“; dalje potem hvali vse morivce kraljev in cesarjev in jihove napadnike, naposled celo Passenanteja, ki je lani hotel italijanskega kralja z nožem umoriti; in to pismo je se smelo na Italijanskem v vseh novinah tiskati in kralj in njegovi uradniki, sodniki, oficirji — molčijo. To je res uže — strašno! — Nemški cesar Viljelm je obhajal svoj 84. rojstni god. — Francoska vlada namerava iz dežele iztirati vse jezuite in jihove šole in samostane zatreti. — Rumunski minister Bratiano mudi se pri Bismarku in prosi dovoljenja, da bi rumunska knježevina postala kraljestvo ter ponuja zvezo z Nemčijo, proti komu? — Srbski knez skuša z Bolgarijo sklenoti poštno pogodbo. Bolgarski knez je še na Ruskem in se vrne v Sofijo mesenca aprila. — Kitajci se pripravljajo od Angležev naščuvani na boj zoper Ruse.

Za poduk in kratek čas.

Slomšekovi zbrani spisi.

(„Slov. Narod.“ štev. 295. l. 1879.)

Pod tem naslovom je izdal marljivi gospod Miha Lendovšek, vikarij v Ptuj, uže tretjo obširno knjigo, ki obsega 21 životopisov Slomškovih. Ti podajajo z veliko zgovornostjo in obširnostjo popisano življenje in delovanje mnogih za prebujenje slovenske narodnosti zasluženih pisateljev (n. pr. Ahacla, Staniča, Volkmera), pa tudi sploh vzglednih in imenitnih mož (n. pr. Radeckega). Še živo besedo nam piše Slomšek njih mišljenje in prizadevanje na korist ubogega človeštva. Pri vsakem veljaku kaže, kako se mu je bilo proti nebu ozirati, da nij onemogel v svojem trudapolnem delovanju, in kako je nahajal tolažilo in povračilo v svesti, da svoje dolžnosti spolnuje. Zares, lepo vrsto krepostnih mož predstavlja nam Slomšek v spodbujo, da bi je posnemali in po njih vzgledu domovini koristili.

A ne le jedro te knjige je hvale in priporočenja vredno, tudi njena beseda zaslujuje našo